

Investigating sustainable urban development indicators with a consumerist approach (Tabriz case study)

Hadi Aghaei¹; Mehrdad Navabakhsh^{2*}; Seyed Ali Hashemianfar³

(Receipt: 2024.06.10 - Acceptance: 2024.08.25)

Abstract

Sustainable urban development can be manifested in countless different forms depending on history and region, culture, economy, climate, environment and politics. In sustainable development, human attitudes and thoughts should be emphasized as the main core of any urban development strategy. Paying attention to the process of development changes shows that over time, development has evolved from a one-dimensional state to a multi-dimensional and comprehensive state, as well as technical aspects have been reduced and environmental, social, human and economic aspects have been added. The current research seeks to examine the sustainable development indicators of the city with a consumerism approach, which is a survey research method and a data collection tool is a questionnaire. The statistical population of the research is the citizens of Tabriz city, who were selected using the Cochran formula with a sample size of 400 people by cluster sampling method. T-test, Pearson correlation, regression analysis and path analysis were used to test the research hypotheses. The findings of the research indicate that the index of sustainable urban development is effective on the level of consumerism of citizens, that is, the rate is $r=0.28$. And also the dimensions of sustainable urban development indicators (economic, social and cultural, environmental) are related to the level of consumerism of citizens, which are $r=0.61$, $r=0.30$ and $r=0.13$, respectively, that is, with The increase and decrease of one, the other also changes. Also, the regression analysis of the variable of sustainable urban development indicators on consumerism is significant, that is, the variable of sustainable urban development indicators has the ability to predict consumerism.

KeyWords: Persons of development, urban sustainability, consumption

1.PhD.student in Sociology of Economics and Development, Dehaqan Branch, Islamic Azad University, Dehaqan, Iran hadi.ghaei64@gmail.com

2. Professor, Department of Social Sciences, Research Sciences Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

*.Corresponding Author: navabakhsh@srbiau.ac.ir

3.Professor, Department of Sociology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. seyedalhashemianfar@yahoo.com

بررسی شاخص های توسعه پایدار شهری با رویکرد مصرف گرایی (مطالعه موردی تبریز)

هادی آقائی؛ مهرداد نوابخش*؛ سید علی هاشمیان فر^۳

(دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۲۱ - پذیرش نهایی: ۱۴۰۳/۰۶/۰۴)

چکیده

توسعه پایدار شهری می تواند در شکل های مختلف و بی شماری بسته به تاریخ و منطقه، فرهنگ، اقتصاد، اقلیم، محیط و سیاست نمود پیدا کند. در توسعه پایدار باید بر روی نگرش ها و تفکرات انسانی به عنوان هسته ی اصلی هر راهکار توسعه شهری تاکید نمود. توجه به روند تحولات توسعه نشان می دهد، که به مرور توسعه از حالت تک بعدی به وضعیتی چند بعدی و جامع نگر تکامل یافته همچنین از جنبه های فنی کاسته شده و بر جنبه های زیست محیطی، اجتماعی و انسانی، اقتصادی افزوده شده است. تحقیق حاضر به دنبال بررسی شاخص های توسعه پایدار شهر با رویکرد مصرف گرایی می باشد، که روش پژوهش پیمایشی و ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه است. جامعه آماری تحقیق، شهروندان شهر تبریز می باشد، که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۴۰۰ نفر به روش نمونه گیری خوشه ای انتخاب شدند. برای آزمون فرضیات پژوهش، از آزمون تی، همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون و تحلیل مسیر استفاده شد. یافته های تحقیق حاکی از آن است که شاخص توسعه پایدار شهری بر میزان مصرف گرایی شهروندان موثر می باشد یعنی میزان $I=0/28$ می باشد. و همچنین ابعاد شاخص های توسعه پایدار شهری (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، زیست محیطی) با میزان مصرف گرایی شهروندان رابطه دارد که به ترتیب $I=0/61$ و $I=0/30$ و $I=0/13$ می باشد، یعنی با افزایش و کاهش یکی، دیگری نیز دستخوش تغییر می گردد. و همچنین تحلیل رگرسیونی متغیر شاخص های توسعه پایدار شهری بر مصرف گرایی معنادار است، یعنی متغیر شاخص های توسعه پایدار شهری قابلیت پیش بینی مصرف گرایی را دارد.

واژه های کلیدی: شاخص های توسعه، پایداری شهری، مصرف گرایی

۱. دانشجوی دکتری تخصصی رشته جامعه شناسی اقتصاد و توسعه، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران

hadi.aghaei64@gmail.com

۲. استاد گروه علوم اجتماعی، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

*نویسنده مسئول: navabakhsh@srbiau.ac.ir

۳. استاد گروه جامعه شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. seyedalihashemianfar@yahoo.com

مقدمه

توسعه پایدار به عنوان یک نیاز اساسی در سطح عمومی شهرها و کلان شهرها با هدف کاربرد اصول فکری و اجرایی در مطالعات شهری بوجود آمده است، امروزه توسعه پایدار در شهر پایدار و توسعه پایدار شهری وسعت یافته است، که دلالت بر سیاست های آرمان شهر و توسعه شهری و مطالعات جامعه شناسی شهری دارد تا به نوع آوری های جدید دست یابد. در ارتباط با توسعه پایدار شهری و منطقه ای فرمول واحدی برای تمام کشورها وجود نداشته و هر کشوری باید با شرایط اجتماعی، اقتصادی و محیطی خود به دنبال تدوین معیارهای خاص توسعه شهری پایدار خود باشند. از این رو محور های پایداری اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و محیطی نقشی کلیدی دارا می باشند. بنابراین بررسی توسعه پایدار شهری میزان پیوستگی متقابل توسعه پایدار شهری^۱ و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و محیطی را مورد توجه اساسی قرار می دهد. از نگاه دیگر مفهوم نوین توسعه (توسعه قابل حفظ و تداوم) معرفی شده است. این مفهوم شرایط انسانی و طبیعی را در فعالیت های توسعه ای در نظر می گیرد. (قاسمی و ابراهیم زاده^۲، ۱۳۹۴). مفهوم توسعه پایدار به عنوان بخش مهمی از گفتمان، سیاستمداران، مدیران و برنامه ریزان شده است (Naess, 2000). با این شاخص ها می توان شاخص های مختلفی را برای توسعه پایدار شهری از جنبه های اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی ایجاد کرد که هدف آن آشکار کردن الگوی فضایی اصلاح شده منابع طبیعی و توسعه اقتصادی و اجتماعی ناشی از آن است (Ding et al. Citation, 2019).

مفهوم توسعه پایدار شهری (SUD) به مسئولان و محققان شهری کمک می کند تا با مشکلات زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی کنار بیایند. بر اساس گزارش بانک جهانی (۲۰۱۸) شهر پایدار را می توان با چهار ویژگی مشخص کرد که اولین آنها اقتصاد قوی، رونق و رقابت در تمام نقاط شهر است. ویژگی های دیگر عبارتند از حفاظت و حمایت از اکوسیستم ها و منابع طبیعی برای تضمین بقای طولانی مدت آنها، کاهش انتشار گازهای گلخانه ای، و کمک و افزایش زیست پذیری از طریق کاهش فقر و نابرابری. بسیاری از محققان ادعا کرده اند که می توان آن را به عنوان هماهنگی بین سه بعد محیط، جامعه و اقتصاد تفسیر کرد (عمو شاهی و همکاران، ۲۰۲۲). بنابراین، بین توسعه پایدار مناطق و رفاه انسان پیوند دوسویه وجود دارد. فشارهای مختلفی که مانع چنین توسعه ای می شوند به طور گسترده مورد مطالعه قرار گرفته اند، از جمله پیشرفت از طریق فعالیت های انسانی (Yan et al., 2023).

1. Sustainable urban development
2. Ebrahimzade & Gasemi

امروزه شهرنشینی یکی از تأثیرگذارترین فعالیت های بشری در سراسر جهان است که بر کیفیت زندگی شهری و توسعه پایدار آن تأثیر می گذارد. گسترش شهری منجر به الگوهای توسعه شهری ناپایدار از دیدگاه های اجتماعی، زیست محیطی و اقتصادی شده است. (Zehanfek et al, 2021). شهرنشینی به یکی از مهمترین موضوعاتی تبدیل شده است که رابطه انسان با اکوسیستم را تعریف می کند. اندازه گیری پیشرفت به سمت توسعه شهری پایدار یا ناپایدار نیاز به کمی سازی با کمک شاخص های پایداری مناسب دارد. بنابراین، باید گفت که الگوهای توسعه پایدار شهری باید به عنوان پنجره مورد استفاده قرار گیرد. که از طریق آن می توانیم تعیین کنیم، به ویژه در مناطق حومه شهری، سیاست ها و استراتژی های تجاری و کنترلی تا چه حد و چگونه با شهری سازگار هستند یا با آن تداخل دارند، اقدامات توسعه برای عمل لازمه داشتن یک رابطه گسترده با سازمان اجتماعی خاص زیرساخت در شهر، و فرصت های بیشتری برای برقراری ارتباط بین نوآوری های زیست محیطی و تغییرات مربوط به توسعه شهری (رحیمی و همکاران، ۲۰۲۳).

شهرهایی که توسعه اجتماعی ناقص دارند نمی توانند نیازهای ساکنان را برای خدمات عمومی ضروری مانند آموزش و مراقبت های پزشکی برآورده کنند و با معضل توسعه ناهماهنگ شهری روبرو هستند. برخی از شهرها منابع طبیعی را بیش از حد مصرف می کنند و باعث آسیب زیست محیطی می شوند که برای حفظ رشد سریع اقتصادی ناپایدار است (Jia guo, et al. 2022).

چارچوب ارزیابی توسعه پایدار شهری توسعه سیستم ها و شاخص شهری پایدار به طور کلی می پذیرد که پایداری شامل افراد (پایداری اجتماعی)، محیط زیست (پایداری محیطی) و اقتصاد (پایداری اقتصادی) می شود. تحقیقات توسعه پایدار شهری به طور کلی این ایده از پایداری را پذیرفته است (Xie, Y et al, 2022). شاخص ارزیابی توسعه پایدار شهری علاوه بر اینکه ابزاری اساسی برای ارائه داده ها برای حمایت از سیاست گذاری و تصمیم گیری است، یک تکنیک علمی مناسب برای مدیریت توسعه شهری پایدار است (Michalina, 2022).

توسعه پایدار از مهمترین دغدغه های پژوهشگران در دهه های اخیر است، زیرا همه ابعاد و جنبه های زندگی بشر را دربرمی گیرد. بر این اساس، اصطلاح توسعه معطوف به ارتقای سطح و کیفیت زندگی افراد و بهبود رفاه عمومی جامعه و پایداری آن است و به استمرار این فرایند در طول نسل های بشر اشاره دارد (اسماعیل زاده و همکاران، ۱۳۹۸). با توجه به پیچیدگی شهرها و ابعاد مختلف تأثیرگذار بر آنها، شناخت عوامل اصلی و کلیدی در جهت دستیابی به پایداری شهری ضروری به نظر می رسد. بنابراین، شناسایی و اولویت سنجی عوامل مؤثر بر توسعه پایدار شهری

مسئله ای راهبردی بوده و در درازمدت دارای پیامدهای شگرف و با اهمیتی در ابعاد گوناگون کالبدی، اقتصادی، اجتماعی، و زیست محیطی است (جهان شاهی و همکاران، ۱۴۰۰). توسعه پایدار شهری، پدیده‌های با ابعاد گسترده و پیچیده که در رشد و تکوین شهر تاثیر گذار بوده است و عواملی اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی (Khajeh Shahkuhi, 2010) و حتی کالبدی را مورد توجه قرار می دهد. آنچه امروز مهم است، آگاهی از نقاط قوت و ضعف و تعیین میزان توسعه یافتگی عوامل، ابعاد فوق در جریان توسعه که می تواند عاملی مهم در جهت رفع مشکلات و نارساییهای موجود برای نیل به رفاه اقتصادی، پویایی اجتماعی^۱ و به طور کلی دستیابی به توسعه پایدار باشد.

بی توجهی به پایداری شهر، سبب خواهد شد، مسایل و مشکلات موجود در شهرها از قبیل نابرابری و فقر، کاهش سطح مالکیت زندگی، وضعیت مسکن و توسعه فیزیکی شهر، بیکاری و اشتغال کاذب و جرم و فساد بیش از پیش افزایش یابد (Nastaran et al, 2010) الگوی توزیع نامناسب به جدای گزینی اکولوژیک و شکاف روزافزون و دوقطبی شدن مناطق و گروه های اجتماعی منجر می شود (Mahmoudi et al, 2015). به نظر ومن شهرهایی با پایداری بیشتر به لحاظ شاخصهای^۲ همچون قابلیت زیست پذیری، درآمد، آموزش، مسکن و دسترسی شرایط مناسبی دارند (Hoseini et al, 2011).

در این راستا، مقاله حاضر به منظور تحلیل واقعیت های موجود در شهر تبریز در جهت ابعاد توسعه ای وضعیت مناطق آن انجام شده است. بنابراین شناخت میزان توسعه پایدار شهری با توجه به نگرش و تفکرات شهروندان در مناطق مختلف شهر تبریز تاکید اصلی تحقیق حاضر می باشد. سؤال اصلی اینجاست که شهروندان شهر تبریز چه مقدار نسبت به توسعه امکانات و زیر ساخت های موجود و تکنولوژی و مسائل فرهنگی و اجتماعی خود شناخت و مسلط هستند. تبریز به عنوان دومین قطب صنعتی و بزرگ ترین شهر شمال غرب از نقطه نظر معیارهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و محیطی در جهت شهر پایدار و توسعه پایدار شهری حرکت می کند و چه تاثیراتی در کارکردهای نهان و آشکار خود به شهروندان خود عرضه می کند. همچنین چه مقدار مناطق مختلف از شاخص های مطرح شده توسعه ای از دیدگاه شهروندان قابل پذیرش و مورد رضایت آنان می باشد. سطح توسعه یافتگی مناطق از منظر شهروندان در چه جایگاه قرار دارد. تبریز نمونه بارزی از شهر نشینی و شهرسازی در مراحل و حوزه های مختلف توسعه ای می باشد، به رغم انسجام

- 1.Social dynamics
- 2.Bipolarization
- 3.Indicator
- 4.Citizens
- 5.urbanization

فضایی و جمعیتی و تحولات اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی در آن هنوز دارای نقایصی در حوزه توسعه ای می باشد از این رو پرداختن به رویکردهای پایداری می تواند در این مسیر راهگشای مهمی باشد.

شهر به واسطه ایجاد و تداعی خاطرات عمومی در شهروندان، تعلق خاطر و وابستگی را نزد آنان فراهم کرده و شهرنشینان را به سوی «شهروند شدن» که گستره ای فعال تر از ساکن صرف دارد؛ هدایت می کند. پس توسعه یافتگی و توسعه پایدار شهری وابسته به شهروندان خود می باشد که دارای چه نگرش و تفکرات می باشند. وقتی یک شهر یا جامعه رشد می کند بخشی از صفات هویتی اش در جریان رشد تغییر می کند و ساماندهی جدیدی می یابد در این ساختار باید هویت شهری به عنوان یک معیار برای توسعه و عاملی برای ارتقای کیفیت محیط مطرح شود تا بتواند زمینه مشارکت و امنیت افراد را فراهم کند (کارکنان نصرآبادی، ۱۳۸۷). اریک فروم در این باره عنوان نموده: «انسان معاصر یک مصرف کننده دائمی است، مناظر، محیط و همه چیز را با ولع نابود می کند و دنیا برای امیال تمام ناشدنی او به یک شیء بزرگ تبدیل شده است و به متوقعی دائمی و ناامید بدل گشته است» (شولتز، ۱۳۸۲).

از این رو شناخت شاخص های توسعه پایدار شهری و ابعاد و مولفه های مهم آن می تواند بسترهای مهم اجتماعی را در جهت پیشرفت و توسعه هدایت کند. به هر حال شهروندان هستند که جایگاه والای جامعه مدنی را برای بالندگی اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی آماده می سازند، تا زمانی که رویداد ها و کنش ها و عملکرد های شهروندان به جامعه مورد کنکاش و بررسی قرار نگیرد به هیچ عنوان نخواهیم توانست در خصوص توسعه پایدار صحبت کرد. توسعه پایداری که ریشه در شاخص های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی دارد.

در واقع مفهوم توسعه پایدار نشانگر فرآیندی است که طی آن توسعه در تعادل و همه سونگری و عدالت محوری آغشته شده و پایداری مجموعه ای از وضعیت هاست که در طول زمان باید تداوم داشته باشد. اولین قدم برای حرکت بسوی توسعه پایدار شهری تعیین شاخص های مورد نیاز می باشد. استفاده از شاخص های اقتصادی، اجتماعی و محیطی معیار مناسبی برای تعیین جایگاه نواحی در جهت نیل به رفاه اقتصادی و سلامت اجتماعی و فرهنگی ساکنان برای رسیدن به توسعه پایدار باشد (Nikpour, 2015).

بنابراین شناخت این رویدادها از هزینه های اجتماعی و عقب ماندگی های که جوامع با آن دست به گریبان هستند جلوگیری خواهد کرد. این شناخت ها می تواند ریشه در رفتارهای اجتماعی و فرهنگی یک شهروند از جامعه باشد که بر سایر بخش های جامعه تاثیر می گذارد و تاثیر می پذیرد. رویکردهای چون مصرف گرایی گه امروزه با عوامل مهم چون ارتباطات، اقتصاد و جهانی شدن و... در ارتباط هستند هر روزه دگرگونی های را در بستر های جامعه ایجاد می کنند که چگونگی تاثیر گذاری این رویکردها در بهبود و توسعه پایدار جامعه قابل تامل است. توجه ویژه به علائق، خواسته ها و نیازهای مردم به عنوان رکن اساسی توسعه پایدار و بهره گیری از توانمندی های ظرفیت های مردمی در به ثمرنشدن تفکر توسعه پایدار بسیار ضروری است.

از سوی مصرف گرایی یکی از ویژگی ها و ترجیحات سبک زندگی غربی است که تحت تاثیر تحولات ناشی از انقلاب صنعتی به ویژه غلبه نظام سرمایه داری متاخر در چند دهه اخیر به ظهور رسیده است. همچنین مصرف گرایی از رهگذر فرآیند جهانی شدن، ارتباطات گسترده جوامع، اشاعه فرهنگی، رسانه های جهان گستر به رویه نسبتا رایج و شایع جامعه جهانی تبدیل شده است. در تبیین علل و عوامل موثر در رواج و نفوذ روزافزون این فرهنگ و نیز پیامدهای فردی و اجتماعی آن تاکنون دیدگاه های مختلفی با رویکردهای روان شناختی، روان کاوی، جامعه شناختی و مطالعات فرهنگی^۴ اقتصادی، ارتباطاتی و الهیاتی عرضه شده است. در این رویکردها، بیش از جنبه های اقتصادی به جنبه های فرهنگی و اجتماعی این پدیده، توجه شده است. اصل مصرف و کم و کیف آن در شکل بهینه و متوازن، تابعی از نیازها و مطالبات برانگیخته شده و فعلیت یافته است. مصرف در این کارکرد طبیعی، جزو ملزومات ضروری در حیات فردی و اجتماعی است. این معنای از «مصرف» به دلیل غلبه صبغه اقتصادی، موضوع مطالعه علم اقتصاد است. موضوع «مصرف» نیز به منزله یکی از مؤلفه های برجسته در سبک زندگی، هم به تبع وقوع تغییرات در کلیت فرهنگ و سبک زندگی انسان مدرن و هم به طور فی نفسه، طیفی از این تغییرات را در اشکال مختلف بازنمایی می کند. بالاتر اینکه، نرخ وقوع تغییر در ابعاد کمی و کیفی «مصرف»، به دلیل برخی ویژگی های انحصاری، بیش از سایر مؤلفه های جهان سرمایه داری بوده است. مصرف گرایی، یکی از برجسته ترین اسطوره های نظام سرمایه داری (تبدیل شدن متغیری فرهنگی، اجتماعی و تاریخی به یک نیاز طبیعی اجتناب ناپذیر)، یک ایدئولوژی، مؤلفه ای کانونی از سبک زندگی جدید، برجسته ترین

1. social behaviours
2. Consumerism
3. Globalization
4. psychological
5. Cultural studies
6. Capitalist system

استاندارد کیفیت زندگی؛ نوعی تجربه فرهنگی، سلوکی لذت‌طلبانه و مسرت‌جویانه اشباع‌ناپذیر، ارضاکنده حس آرمان‌شهرگرایی و یوتوپایی، عاملی تمایزبخش و هویت‌آفرین، محملی برای تظاهر و تفاخر، معادلی برای خوشبختی در این جهان و به تعبیر کرانک، سیستمی که با وجود نقصان و برخوردارگی از یک مهندسی نامناسب، ارزش‌های درونی‌اش، جانشین یک میراث فرهنگی به محاق رفته، شده است. (کرانک، ۱۳۸۸) لازم است ذکر شود که مصرف‌گرایی، فقط محصول انتخاب فرد و القای ساختار نیست؛ بلکه محصول تعامل و رابطه دیالکتیکی میان این دو است. فرهنگ مصرفی با وجود نفوذ و رسوخ در لایه‌های عمیق شخصیتی و سطح ساختاری جامعه، به طور عمده با اوصافی منفی و به عنوان وضعیتی انومیک و آسیبی از آن یاد می‌شود. بسیاری از جامعه‌شناسان و صاحب‌نظران علوم اجتماعی بر این عقیده‌اند که مصرف و ایدئولوژی همبسته‌ی آن یعنی مصرف‌گرایی، دین جوامع قرن حاضر محسوب می‌شود و کانون خانواده، معبد و پرستشگاه مجسم این دین محسوب می‌شود (باکاک، ۱۳۸۱). مفهوم مصرف و مصرف‌گرایی یکی از شاخصه‌های اصلی در دوران جدید است. چنانچه بودریار می‌گوید جوامع امروزی را باید جوامع مصرفی بدانیم (بودریار، ۱۳۸۹).

مصرف و مصرف‌گرایی از جنبه‌ی آسیب‌شناسانه^۲ مورد نقدهای فراوان قرار گرفته است و مصرف‌گرایی جدید بعنوان یک آسیب یا مسأله‌ی اجتماعی شناخته می‌شود. روند کنونی مصرف و گسترش جامعه‌ی مصرفی بحران کنونی سیاره‌ی زمین را شدت می‌بخشد؛ بحران آلودگی و زباله و بحران زوال فزاینده‌ی منابع تجدیدپذیر. الگوی حاکم بر جوامع کنونی متأثر از الگوهای توسعه‌ی سکولاری^۵ است که پس از جنگ دوم جهانی حاکمیت یافته‌اند و رسیدن به جوامع توسعه‌یافته‌ی غربی و جامعه‌ی مصرفی را تبلیغ می‌کنند (جهانیان، ۱۳۸۸).

رواج افراطی مصرف به شکل‌گیری جامعه‌ی مصرفی می‌انجامد که دارای عوارض و پیامدهای آسیب‌زایی چون؛ رواج فرهنگ حرص و آز، مادی‌شدن و کالایی‌شدن ارزش‌ها و فرهنگ، اتلاف سرمایه‌ها، رشد چشم و هم‌چشمی، تهاجم فرهنگی،^۶ وابستگی اقتصادی - فرهنگی،^۷ فاصله و تضاد طبقاتی،^۸ رشد ناهنجاری‌های اخلاقی و ... را در بردارد (مک‌گریگور، ۲۰۰۶)؛ از آنجا

1. Quality of Life
2. Pathologically
3. Social issue
4. Consumer society
5. secular
6. Cultural Invasion
7. Economic dependence
8. Class conflict

که شهروندان یک محیط شهری در حال مدرن شدن مهم‌ترین مواجهه آن هستند که متمایل سبک زندگی غربی و شیوه‌ی زیست مصرف‌گرایانه می‌باشند و نیز با توجه به این امر مهم که بخشی زیادی را شامل می‌شوند، بررسی و کنکاش در باب این مسئله بسیار ضروری به نظر می‌رسد.

در توسعه پایدار شهری کیفیت زندگی انسان در فضای شهری محور قرار می‌گیرد به طوری که تداوم زندگی شهروندان توأم با بالندگی و رفاه اجتماعی باشد و به پایداری محیط شهری آسیب نرسد (رهنمایی و پورموسوی، ۱۳۸۵). در سالهای اخیر ارزیابی پایداری شهرها از ابعاد مختلف اهمیت بالایی برخوردار شده است. با توسعه شهرها و مطرح شدن اصل توسعه پایدار، توجه به اصل پایداری هرچه بیشتر مورد سؤال قرار می‌گیرد. مسایل و مشکلات موجود به‌ویژه در شهرها نشانگر عدم تحقق مشخصه‌های پایداری در آنها است. بنابراین سؤال اساسی مقاله حاضر این است که میزان شاخص های توسعه پایدار شهری چه ارتباطی با مصرف گرایی افراد دارد؟ یا اینکه مناطقی از شهر که توسعه پایدار بهتری نسبت به مناطقی دیگر دارند چگونه در مصرف گرایی شهروندان نمود پیدا می‌کند؟ یا چگونه می‌توان شاخص های توسعه پایدار شهری را با رویکرد مصرف گرایی مورد ارزیابی قرارداد؟ چه مولفه های می‌تواند بر این شاخص ها تاثیر گذار باشد؟

چارچوب نظری :

اصل پایداری در طرح ها و برنامه های توسعه به عنوان هدف کلی بین المللی تعیین شده است، اما رایج ترین تعریف از توسعه پایدار، تعریفی است که در کنفرانس زمین در ریو عنوان شده است و آن را چنین بیان می‌دارد: «توسعه ای را می‌توان پایدار برشمرد که نیاز حال را، بدون به مخاطره انداختن توان دستیابی نسل آینده به نیازها و خواسته هایش برطرف کند» (بارتون و همکاران، ۱۳۷۹). امروزه ادبیات توسعه با گذر از توجه صرف به سرمایه های فیزیکی، دیگر سرمایه های تاثیرگذار در فرایند توسعه همانند سرمایه های طبیعی، سرمایه های انسانی، سرمایه های اجتماعی شامل: انسجام اجتماعی، اعتماد متقابل، مشارکت پذیری، برابری فرصتها را مورد توجه قرار می‌دهد. غالب محققین بنابر تعریف گزارش برانتلند، توسعه پایدار را در سه بعد زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی مورد بررسی قرار می‌دهند (Tanguaay, 2009).

بنابراین، توسعه پایدار به معنای مدیریت استفاده از منابع طبیعی، انسانی و اقتصادی در کنار حفاظت از محیط زیست است، به گونه ای که پیشرفت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جوامع را به دنبال داشته باشد و ابعاد مختلف توسعه انسانی، به ویژه افزایش پایدار و مستمر رفاه ناخالص، برای نسل امروز و آینده بشر را به ارمغان آورد (محمدی آشنانی و همکاران، ۱۳۸۷). در حقیقت توسعه پایدار، ما را به ایجاد جامعه ای رویایی مافوق جامعه امروزی دعوت می‌نماید و بر واقعیت سازی

آن برای نسل‌های آتی تاکید مهم (Prip,2005). نگاه اجمالی بر روند تحولات توسعه نشان می‌دهد که به مرور، توسعه از حالت تک بعدی به وضعیتی چند بعدی و جامع نگر تکامل یافته همچنین از جنبه‌های فنی کاسته شده و بر جنبه‌های زیست محیطی، اجتماعی و انسانی افزوده شده است (نقدی و صادقی، ۱۳۸۵). مساله دیگر اینکه شاخصها، مبنای ارزیابی میزان تحقق اهداف توسعه و ابزاری برای برنامه ریزی درآمده اند. ابداع شاخصهای اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی به برنامه ریزان کمک کرد تا با تحلیل ابعاد فضایی توسعه و بهره گیری از این شاخصها اقداماتی را در جهت تعدیل نابرابریها و دستیابی به توسعه موزون و کارآمد به انجام رسانند (کلانتری و همکاران، ۱۳۸۸). از دیدگاه توسعه منطقه ای هدف نهایی از تدوین شاخص ها، تأمین رفاه انسان ها، بالا بردن کیفیت زندگی، توجه به کیفیت محیط، جلوگیری از آلودگی، تخریب محیط و آمایش بهینه سرزمین است.

توسعه پایدار شهری، پدیده ای با ابعاد گسترده و پیچیده است که در رشد و تکوین شهرها تاثیرگذار بوده و عوامل اقتصادی، اجتماعی، زیست - محیطی و اکولوژیک را مورد توجه قرار میدهد. آنچه امروزه مهم است، آگاهی از نقاط قوت و ضعف ابعاد اجتماعی، اقتصادی، زیست - محیطی و اکولوژیک توسعه است که میتواند عاملی مهم در جهت رفع مشکلات و نارسایی های موجود برای نیل به رفاه اقتصادی، سلامتی اجتماعی و دستیابی به توسعه پایدار و در نهایت به عدالت اجتماعی باشد (حکمت نیا و موسوی، ۱۳۸۵).

در توسعه پایدار شهری همانند توسعه پایدار، بایستی روابط منطقی میان محیط، عوامل اقتصادی و اجتماعی به خوبی مراعات گردد. به قول موهان مونسینگ ارتباط متقابل و تنگاتنگ سه عامل محیطی، اقتصادی و اجتماعی است که یک شهر پایدار ایجاد می‌شود. (رحیمی، ۱۳۸۳؛ به نقل از مونسینگ).

در یک دید اجمالی، مبانی نظری مفهوم پایداری در شهر و ناحیه شامل این موارد می‌شود: کاهش آلودگی، نگهداری منابع طبیعی، کاهش حجم ضایعات شهری، افزایش بازیافت ها، کاهش انرژی مصرفی، توسعه نواحی سبز شهری، توسعه شهرهای کوچک برای کاهش اتکاء به شهرهای بزرگ، کاهش فواصل ارتباطی، ایجاد اشتغال محلی، توسعه مسکن در مراکز اشتغال، ساختار اجتماع متعادل، حمل و نقل عمومی و کاهش ترافیک جاده ای، بنابراین پایداری یک سیستم شهری می‌تواند به طور گسترده به عنوان توسعه شهری و جریان‌هایی تعریف شود که بتواند نیازهای

1. one dimensional
- 2.comprehensive

رایج را بدون تباهی تواناییهای نسلهای آینده برآورده سازد. تفکر امروز در توسعه شهری این است که شهرها باید هر اندازه امکان دارد با محیط زیست طبیعی سازگار باشند و در حفظ تعادل چرخه طبیعی حیات عمل کنند (رهنما و عباس زاده، ۱۳۸۷).

معیارهای پایداری شهری و مؤلفه های آنها

- ۱- معیارهای کالبدی و محیط زیستی: تنوع و انتخاب، انعطاف پذیری، تمرکز، تمایز، کارایی منابع؛
- ۲- معیارهای اجتماعی و فرهنگی: خودکفایی، نیازهای انسانی، عدالت اجتماعی و برابری؛
- ۳- معیارهای اقتصادی: اقتصاد پایدار، عدم تمرکز صنایع و کاهش هزینه ها؛
- ۴- معیارهای زیست محیطی: حمایت زیستی، کاهش آلودگی و کارایی منابع؛

از سوی دیگر مصرف گرایی نیز همچون بسیاری از پدیده های اجتماعی دیگر از مسائل نوپدید در جامعه ی مدرن است و متأثر از پروبلماتیک از مسائل قابل طرح است. مصرف گرایی از عوامل گوناگون اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و... در سطوح کلان، میانه و خرد متأثر است. در این میان می توان به عواملی ساختاربخش نظیر رسانه ها، گسترش اقتصاد پولی، کالایی شدن، افزایش تبلیغات و آگهی، گسترش ارزش های نظام سرمایه داری غربی، شهرنشینی، شهرگرایی، نوع و میزان گرایش به دین و دینداری و ... اشاره کرد.

در میان عوامل مزبور بیشترین عواملی که با مقوله ی سبک زندگی و مصرف گرایی هم پیوند است، دو عامل و تأثیرگذار شهرگرایی هستند. شهرگرایی به دلیل اینکه از پدیده های دنیای مدرن است که تعیین بخش بسیاری از دگرگونی ها در زمینه ی رفتار، سبک زندگی، شیوه ی کنش انسان ها و تأثیرگذار بر نگرش های ارزشی انسان ها در دنیای امروز شده است. برخی از نظریه پردازان مطرح در زمینه ی جامعه شناسان به ویژگی ها و پیامدهای ناشی از فرهنگ شهرنشینی مانند از خودبیگانگی و فردگرایی و پیامدهای آن همچون ارزش خودخواهانه، لذت طلبی و مصرف گرایی اشاره داشته اند (موسوی و پاک خصال، ۱۳۹۱). با توجه به این امر که در جامعه در حال پویای ایران و عوامل نامبرده تأثیر زیادی بر روی شکل گیری زیست جهان جوانان و جهت گیری های ارزشی آنان دارند، بررسی دقیق و تبیین تأثیر آنها بر روی مسأله ی مصرف گرایی در میان قشر جوان و بویژه شهروندان شهرتبریز دارای اهمیت فراوان است.

پدیده ی مصرف گرایی همان گونه که پیش تر ذکر شد به خصیصه ی اصلی جوامع امروز تبدیل شده است. این پدیده واقعیتی چند بعدی است و در سطح گوناگون، کلان، میان و خرد قابل طرح و بررسی است که در همه ی عرصه های گوناگون زندگی و زیست جهان فردی و اجتماعی

ما دارای تأثیرات و پیامدهای فراوان است. با توجه به مباحثات و نقدهای فراوانی که پیرامون این پدیده در میان دانشمندان و عالمان علوم اجتماعی در جوامع غربی در گرفته است و هر یک از دانشمندان حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی و رفتاری با توجه به نظرگاه خود به نوعی سعی در بررسی و تبیین آن داشته‌اند می‌توان این موضوع را از یکی از مهم‌ترین مسائل روز مورد توجه در عرصه‌ی نظریه‌ی اجتماعی و علم جامعه‌شناسی دانست. مفاهیم مورد توجه در نظریات موجود در خصوص پایداری شهری بصورت زیر مطرح است:

- تحلیل فضایی: تحلیل پدیده‌ها شیوه‌های است محوری و اساسی که جغرافیدان را به درک شیوه‌های از زمانبندی در فضا هدایت می‌کند. تحلیل معمولاً از یک وضعیت جغرافیایی صورت می‌گیرد که زاینده مجموعه‌ای از مناسبات بوده و در درون فضا و در میان عناصری بسیار صورت می‌گیرد.
- مشارکت مردمی: یکی از مهمترین اجزاء پایداری شهری، ایجاد د مکراسی عملی بیشتر در سطح ملی و منطقه‌ای است که به نوبه خود می‌تواند موجب به وجود آمدن تغییرات مثبت دیگر باشد. بروز الگوهای پدر سالارانه تصمیمگیری و مدیریتی و شرکت ندادن آگاهانه و غیرآگاهانه مردم در کلیه بخش‌ها، باعث افزایش ناپایداری در زندگی محیط شهری میشوند (امینزاده، ۱۳۸۷).
- اقتصاد پایدار: یک اقتصاد منطقه‌ای پایدار باید حول سه محور اصلی متمرکز شود. اول اینکه یک اقتصاد احیاکننده باشد؛ دوم اینکه اقتصادی انسانگرا باشد و سوم اینکه، باید اقتصادی محلی باشد (پاپلی یزدی، ۱۳۸۲).
- عدالت اجتماعی: یکی از ملزومات دستیابی به توسعه پایدار شهری، خلق چشم اندازهای زیبا و موزون است. وجود آلودگی چشم انداز حاکی از نابرابری اجتماعی - اقتصادی در میان ساکنان یک شهر است. تمرکز فقر در مناطق حاشیه نشین نه تنها به آلودگی چشم انداز منجر می‌گردد، بلکه زمینه افزایش جرم و جنایت را نیز فراهم می‌کند.
- توسعه پایدار: مفهوم توسعه پایدار، پیش برد و تحقق هم زمان توسعه اقتصادی و اجتماعی با رعایت ملاحظات زیست محیطی و اکولوژیکی است (توماس، ۲۰۰۳).
- پایداری شهری: دستیابی به آرمان‌های توسعه شهری ما را به شرایطی سوق می‌دهد که در آن منابع دست ساخته بشری آن چنان تهی و خالی نخواهد شد که آینده بلند مدت وی به مخاطره افتد (برهنی، ۲۰۰۶).

تعریف متغیرها :

شاخص های پایداری: مقبول ترین رهیافت برای اندازه گیری پایداری و توسعه پایدار ، به کار گیری معرف ها و شاخص هاست شاخص های پایداری بعنوان ابزاری قدرتمند برای سیاستگذاری و ارتباطات عمومی در فراهم آوردن اطلاعات در کشورها و سازمان های اجرایی در زمینه هایی از قبیل بهبود شرایط محیطی، اقتصادی، اجتماعی و تکنولوژیکی است. توسعه ی پایدار شهری یعنی، تغییراتی که در کاربری زمین و سطوح تراکم جهت رفع نیازهای ساکنان شهر در زمینه مسکن، حمل و نقل، اوقات فراغت، و غذا، به عمل می آید تا در طول زمان شهر را از نظر زیست محیطی قابل سکونت و زندگی (هوای پاک، آب آشامیدنی سالم، اراضی و آب های سطحی و زیرزمینی بدون آلودگی و غیره)، از نظر اقتصادی با دوام (اقتصاد شهری هماهنگ با تغییرات فنی و صنعتی جهت حفظ مشاغل پایه ای و تأمین مسکن مناسب و در حد استطاعت ساکنان، با بار مالیاتی سرانه عادلانه)، و از نظر اجتماعی همبسته (الگوهای کاربری اراضی همبستگی اجتماعی و احساس تعلق شهروندان به میراث های شهر را ارتقا خواهد داد) نگه دارد.

تعریف مفهومی مصرف گرایی: تمایل شدید به داشتن کالا و برخورداری از خدمات است که ممکن است فرد توانایی دستیابی به آنها را نداشته باشد؛ و چنین تمایلی در فرهنگ رشد می کند که در آن داشتن انواع کالاها و سبک های معین زندگی موجب برتری منزلت و کسب وجهه اجتماعی می شود.

بسیاری از جامعه شناسان و صاحب نظران علوم اجتماعی بر این عقیده اند که مصرف و ایدئولوژی همبسته ی آن یعنی مصرف گرایی، دین جوامع قرن حاضر محسوب می شود و قانون خانواده ، معبد و پرستشگاه مجسم این دین محسوب میشود . مفهوم مصرف و مصرف گرایی یکی از شاخصه های اصلی در دوران جدید است . چنانچه بودریار میگوید جوامع امروزی را باید جوامع مصرفی بدانیم .

طور کلی مصرف گرایی متضمن ایدئولوژی و بلکه خود، نوعی ایدئولوژی است که در قالب های رفتاری مسرفانه نمود می یابد. مدعای ایدئولوژی نهفته در مصرف گرایی، این است که خوشبختی این جهانی، چیزی جز قدرت و امکان بهره برداری پیاپی از کالاها و خدمات متنوع و ارضا کننده نیست. موضوع «مصرف» نیز به منزله یکی از مؤلفه های برجسته در سبک زندگی، هم به تبع وقوع تغییرات در کلیت فرهنگ و سبک زندگی انسان مدرن و هم به طور فی نفسه، طیفی از این تغییرات را در اشکال مختلف بازنمایی می کند. بالاتر اینکه، نرخ وقوع تغییر در ابعاد کمی و کیفی «مصرف»، به دلیل برخی ویژگی های انحصاری، بیش از سایر مؤلفه های جهان سرمایه داری بوده است.

فرضیه ها:

- میزان توسعه پایدار شهری در میزان مصرف گرایي شهروندان شهر تبریز موثر است.
- بین میزان شاخص اقتصادی و مصرف گرایي شهروندان رابطه وجود دارد.
- بین میزان شاخص زیست محیطی و فضای کالبدی و مصرف گرایي شهروندان رابطه وجود دارد.
- بین میزان شاخص اجتماعی، فرهنگی و مصرف گرایي شهروندان رابطه وجود دارد.
- بین میزان مصرف گرایي و نوع طبقه اجتماعی شهروندان تفاوت وجود دارد.

روش شناسی تحقیق:

برای جمع آوری داده ها ، طبقه بندی و توصیف آنها از روش توصیفی - پیمایشی استفاده شده است . برای گردآوری داده های تحقیق از روش پیمایش استفاده شده است. تحقیق پیمایش احتمالا بهترین روش موجود برای آن دسته از پژوهندگانی است که علاقمند به جمع آوری داده های اصلی برای توصیف جمعیت های بسیار بزرگ هستند که نمی توان به طور مستقیم آنها را مشاهده کرد (بیبی ، ۱۳۸۱). مزیت پیمایش بر روش های دیگر در کار آمدی و قدرت مناسب ویژگی های واحد های تحلیل و مقایسه دقیق خصوصیات آنها به کمک استنباطات علی است(دواس، ۱۳۸۶). از سوی دیگر از آنجا که تحقیق در یک بازه زمانی نسبتا محدود انجام می شود از نوع مقطعی می باشد تمام تحقیقات پیمایش از جمله تحقیق حاضر که بر روی جمعیت نسبتا وسیعی صورت می گیرند از نوع مطالعات پهنانگر است. از آنجا که اطلاعات منظم و مطالعات مکفی در باره موضوع مورد تحقیق صورت نگرفته است و نیز از آن رو که تحقیق حاضر به تحلیل متغیرها نیز پرداخته می شود یک پژوهش از نوع توصیفی و تبیینی می باشد .

جامعه آماری پژوهش حاضر ، واحد تحلیل و واحد مشاهده شهروندان مقیم در سه منطقه شهر تبریز می باشد. جامعه آماری مورد مطالعه کلیه افراد سنین بین ۱۵الی ۷۰ سالگی شهر تبریز می باشد. کل جمعیت شهری تبریز ۱۷۵۲۵۰۷ نفرند که باتوجه به جمعیت مورد مطالعه با استفاده از فرمول متغیر دو ارزشی کو کران حجم نمونه ۳۸۵ نفر محاسبه و بدست آمد. با توجه به اینکه ممکن است در حین مطالعه تعدادی نمونه در دسترس نداشته باشیم وهمچنین برای بالا بردن سطح تعمیم پذیری، تعداد آن را به ۴۰۰ نفر افزایش دادیم. ۴۰۰ نفر از شهروندان مورد بررسی قرار گرفته و شیوه نمونه گیری خوشه های و طبقه بصورت تصادفی می باشد. روش آماری مورد استفاده آزمون فرضیات مقایسه ای پارامتریک می باشند. بعد از برآورد ۴۰۰ نفر به عنوان حجم نمونه ، با بهره گیری از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای بر اساس تقسیم شهر تبریز به سه منطقه تروتمند نشین و متوسط و

فقیر که با توجه به این تقسیم بندی نواحی به صورت تصادفی انتخاب گردید و با توجه به اطلس و نقشه بزرگ شهر خیابان های اصلی نواحی انتخاب شده معین گردید و در این مرحله به صورت تصادفی از نواحی فوق یک خیابان انتخاب و در بین آنها محلات و کوچه های منتخب مشخص گردید و سپس با شمارش خانوارهای هر محله به صورت تصادفی خانوارهایی که پرسشنامه باید به آنها توزیع گردد را مشخص نمودیم و در بین افراد ۱۵ الی ۷۰ سال آن خانوار پخش نمودیم. در پژوهش حاضر، به منظور سنجش اعتبار ابزار اندازه گیری از اعتبار محتوایی استفاده شده است. به این ترتیب که تلاش شده است فضای مفهومی متغیرهای مورد بررسی با تأیید اساتید راهنما و مشاور، در قالب معرف ها پوشش داده شوند.

همچنین پایایی به میزان ثبات و انسجام درونی اجزای یک مفهوم و اینکه در صورت تکرار یک ابزار اندازه گیری در شرایط مشابه، نتایج حاصله به چه میزان مشابه اند، برای محاسبه پایایی روش های مختلفی وجود دارد که در پژوهش حاضر از مهم ترین و پرکاربردترین آن - روش آلفای کرونباخ - استفاده شده است. بدین ترتیب برای متغیر شاخص های پایداری میزان پایایی برابر است با ۰/۸۰ و همچنین میزان پایایی متغیر مصرف گرایی برابر است با ۰/۸۷ می باشد.

تجزیه و تحلیل داده ها:

بخش اول: آمار توصیفی:

قسمت اول: نتایج حاصل از تحقیق توصیفی داده ها در مورد پاسخگویان: جدول شماره ۱). میزان کل پاسخگویان بر حسب جنسیت را نشان می دهد. که بیشترین فراوانی مربوط به زنان با ۵۰٫۵٪ را شامل می شود.

جدول شماره ۱). میزان جنسیت پاسخگویان		
	فراوانی	درصد
زن	۲۰۲	۵۰/۵
مرد	۱۹۸	۴۹/۵
کل	۴۰۰	۱۰۰

جدول شماره ۲). میزان کل پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات نشان می دهد. بیشترین فراوانی مربوط به دارندگان مدرک دیپلم با بیش از ۲۶٪ می باشد.

درصد	فراوانی	
۲۶,۸	۱۰۷	دیپلم
۳۶,۵	۱۴۶	فوق دیپلم
۲۴,۸	۹۹	لیسانس
۹,۵	۳۸	فوق لیسانس
۲,۴	۱۰	دکتر
۱۰۰	۴۰۰	کل

نتایج حاصل از توصیفی متغیرها :

جدول زیر آماره های توصیفی متغیرهای مورد بررسی تحقیق را نشان می دهد. همان طور که نشان داده می شود میزان مصرف گرایی شهروندان با میانگین نمره این متغیر ۴/۳۶ و میانه آن ۴/۴۲ می باشد. همچنین دامنه تغییرات ۴/۲۴ می باشد. و همچنین میزان شاخص های پایداری شهری را نشان می دهد. که میانگین نمره این متغیر ۵/۱۰ و میانه آن ۵/۱۳ می باشد. و دامنه تغییرات ۲/۲۵ می باشد. و میزان شاخص اقتصادی را نشان می دهد. که میانگین نمره این متغیر ۵/۰۰ و میانه آن ۵/۱۵ می باشد و دامنه تغییرات ۳/۹۲ می باشد. همچنین میزان شاخص زیست محیطی و فضای کالبدی را نشان می دهد. که میانگین نمره این متغیر ۴/۹۰ و میانه آن ۵ می باشد. همچنین دامنه تغییرات ۴ می باشد و میزان شاخص اجتماعی و فرهنگی را نشان می دهد. که میانگین نمره این متغیر ۵/۳۸ و میانه آن ۵/۴۷ می باشد و دامنه تغییرات ۲/۳۸ می باشد.

جدول ۳. آماره ی توصیفی متغیرهای مورد بررسی

متغیر	میانگین	میانه	واریانس	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	دامنه	چولگی	کشدگی
مصرف گرایی	۴/۳۶	۴/۴۲	۰/۵۸۴	۰/۷۶۵	۱/۶۸	۵/۹۲	۴/۲۴	۰/۴۰	-۰/۶۰
شاخص های پایداری	۵/۱۰	۵/۱۳	۰/۲۱۶	۰/۴۶۴	۳/۶۷	۵/۹۱	۲/۲۵	-۰/۱۵۴	-۰/۵۶۵
شاخص اقتصادی	۵/۰۰	۵/۱۵	۰/۷۰	۰/۸۴	۲/۰۸	۶/۰۰	۳/۹۲	-۱/۱۳	۱/۱۸
شاخص زیستی	۴/۹۰	۵	۰/۴۰	۰/۶۴	۲	۶	۴	-۱/۱۳	۱/۹۳
اجتماعی و فرهنگی	۵/۳۸	۵/۴۷	۰/۱۹	۰/۴۴	۳/۶۲	۶	۲/۳۸	-۰/۹۲	۰/۸۳

بخش دوم: آزمون فرضیات :

فرضیه اول : میزان شاخص های پایداری بر مصرف گرایی شهروندان موثر است.

زمانی که دو یا چند متغیر تأثیر عمده‌ای روی متغیر وابسته دارند. در این وضعیت از رگرسیون چندگانه جهت پیش‌بینی متغیر وابسته استفاده می‌شود. در رگرسیون چندگانه نیز فرض خطی بودن رابطه بین متغیرها برقرار می‌باشد و بر همین اساس معادله رگرسیون چندگانه به سه متغیر وابسته به شکل $y=a+b_1x_1+b_2x_2+b_3x_3$ تعریف می‌شود (مؤمنی، ۱۳۸۶).

جدول ۴. آزمون پیش‌بینی

مدل	R	R ²	R تعدیل شده	خطای استاندارد
۱	۰/۵۳۰	۰/۲۸۰	۰/۲۷۸	۰/۶۴۹۵۳

a. Predictors: (Constant), شاخص های پایداری, (Constant)

به میزان $R^2 = ۰/۲۸$ می‌توان متغیر وابسته را پیش‌بینی کرد.

جدول ۵. با توجه به نتایج آزمون ANOVA یا آزمون f میزان $f = ۱۱۶/۸۲$ با درجه آزادی یعنی $df = ۱$ در فاصله اطمینان ۹۵٪ سطح معناداری $sig = ۰,۰۰$ یعنی به عبارت دیگر فرضیه H_0 ابطال H_1 (فرضیه پژوهشگر) تایید می‌شود. و متغیر مستقل توانایی پیش‌بینی متغیر وابسته را دارد یا متغیر مستقل توانایی تفسیر متغیر وابسته را دارد.

جدول ۵. آزمون ANOVA^b

مدل	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	f	سطح معناداری
		df			sig
رگرسیون	۴۹/۳۳۱	۱	۴۹/۳۳۱	۱۱۶/۹۲۹	۰,۰۰۰
پس ماند	۱۲۶/۵۶۷	۳۹۸	۰/۴۲۲		
کل	۹۵,۱۲۷	۳۹۹			

a. Predictors: (Constant), شاخص های پایداری, (Constant)

b. Dependent Variable: مصرف گرایی

جدول ۶. زیر ضریب رگرسیونی شاخص های توسعه پایدار شهری و مصرف گرایی را نشان می دهد. ضریب همبستگی بین این دو متغیر $r=0/53$ و دارای سطح معنی داری $sig=(0/000)$ می باشد و چون این رقم مثبت می باشد بیانگر رابطه مستقیم بین این دو متغیر است. یعنی هر چه میزان شاخص های پایداری بالا رود، مصرف گرایی نیز افزایش می یابد. بنابراین فرضیه H_0 ابطال H_1 (فرضیه پژوهشگر) تایید می شود. و متغیر مستقل توانایی پیش بینی متغیر وابسته را دارد.

جدول ۶. ضریب رگرسیونی

مدل ۱	ضریب استاندارد نشده		T	سطح معناداری sig
	ضریب B	خطا		
عدد ثابت	-0/080	0/413	0/413	0/846
شاخص های پایداری	0/872	0/081	0/530	0/000

a Dependent Variable: t مصرف گرایی

می توان معادله رگرسیونی زیر را برای پیش بینی میزان مصرف گرایی برحسب شاخص های پایداری در نظر گرفت.

فرضیه دوم: بین میزان شاخص اقتصادی و مصرف گرایی رابطه وجود دارد.

جدول ۷. آزمون پیرسون

شاخص اقتصادی	مصرف گرایی	
0/619	1	مصرف گرایی همبستگی
0/000		سطح معناداری sig
400	400	تعداد
1	0/619	شاخص اقتصادی همبستگی
	0/000	سطح معناداری sig
400	400	تعداد

طبق نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون مقدار ضریب همبستگی پیرسون بین این دو متغیر برابر است با $r=0/619$ ، $t=$ سطح معنی داری $sig=(0/000)$ نشان دهنده رابطه بین دو متغیر است.

بنابراین فرضیه محقق تایید می شود. رابطه مثبت و مستقیم یعنی با افزایش شاخص اقتصادی متغیر مصرف گرایی نیز افزایش می یابد. شدت رابطه قوی می باشد. فرضیه سوم : بین میزان شاخص زیست محیطی و فضای کالبدی و مصرف گرایی رابطه وجود دارد.

جدول ۸. آزمون پیرسون

شاخص زیست محیطی و فضای کالبدی	مصرف گرایی	
۰/۱۳۲	۱	مصرف گرایی همبستگی
۰/۰۲۱		سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد
۱	۰/۱۳۲	شاخص زیست محیطی همبستگی
	۰/۰۲۱	کالبدی سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد

طبق نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون مقدار ضریب همبستگی پیرسون بین این دو متغیر برابر است با $r=0/132$ ، سطح معنی داری $(0,021)=sig$. نشان دهنده رابطه بین دو متغیر است. بنابراین فرضیه محقق تایید می شود. رابطه مثبت و مستقیم و شدت رابطه ضعیف می باشد. فرضیه چهارم : بین میزان شاخص اجتماعی، فرهنگی و مصرف گرایی رابطه وجود دارد.

جدول ۹. آزمون پیرسون

شاخص اجتماعی، فرهنگی	مصرف گرایی	
۰/۳۰۵	۱	مصرف گرایی همبستگی
۰/۰۰۰		سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد
۱	۰/۳۰۵	شاخص اجتماعی همبستگی
	۰/۰۰۰	فرهنگی سطح معناداری sig
۴۰۰	۴۰۰	تعداد

طبق نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون مقدار ضریب همبستگی پیرسون بین این دو متغیر برابر است با $r=0/305$ ، سطح معنی داری $(0,000)=sig$. نشان دهنده رابطه بین دو متغیر است. بنابراین فرضیه محقق تایید می شود. رابطه مثبت و مستقیم و شدت رابطه متوسط می باشد. فرضیه پنجم : بین میزان مصرف گرایی و نوع طبقه اجتماعی تفاوت وجود دارد. جدول ۱۰. نتایج آزمون F مستقل یا سه گروه مستقل بصورت زیر می باشد.

جدول ۱۰.۱. آزمون ANOVA

مصرف گرایی	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	۲۷۵۶/۹۴۵	۲	۱۳۷۸/۴۷۲	۶/۴۷۳	۰/۰۰۲
Within Groups	۴۹۸۳۰/۲۵۳	۳۹۱	۲۱۲/۹۵۰		
Total	۵۲۵۸۷/۱۹۸	۳۹۳			

میانگین مصرف گرایی برحسب طبقه اجتماعی پاسخ گویان متفاوت است؛ زیرا، سطح معنی آزمون F کوچکتر از سطح معنی داری ۰/۰۵ می باشد. بنابراین، می توان گفت، میزان رضایت زناشویی افرادی که جزء طبقه اجتماعی بالا محسوب می شوند (میانگین: ۸۸/۲۶)، به مراتب بیشتر از دیگران است. آزمون LSD انجام شده نیز بیانگر این است که میزان مصرف گرایی افرادی که جزء طبقه اجتماعی پایین هستند، نسبت به افرادی که در طبقه اجتماعی متوسط یا بالا هستند، متفاوت می باشد.

مدل تحلیل مسیر:

پیش شرط آزمون های رگرسیونی معنادار شدن آزمون همبستگی می باشد که در جدول شماره ۱۱ متغیر های مستقل و وابسته باهم رابطه هستند و در ادامه به مدل تحلیل مسیر پرداخته شده است. مدل تحلیل مسیر نشان می دهد که متغیر شاخص های پایداری، شاخص اجتماعی و فرهنگی (۰/۱۵۸) تأثیر مستقیم بر مصرف گرایی دارد و شاخص محیط زیست و فضایی هم از طریق شاخص اقتصادی (۰/۱۵۱) تأثیر غیرمستقیم بر مصرف گرایی و هم از طریق شاخص اجتماعی و فرهنگی (۰/۴۸۲) تأثیر غیرمستقیم بر مصرف گرایی دارد.

جدول ۱۱. ضریب همبستگی پیرسون					
		مصرف گرای	شاخص اقتصادی	زیست محیطی و فضای	اجتماعی و فرهنگی
مصرف گرای	همبستگی پیرسون	۱	۰٫۶۱۹	۰٫۱۳۲	۰٫۳۰۵
	Sig. سطح معناداری		۰٫۰۰۰	۰٫۰۰۰	۰٫۰۰۰
	تعداد	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰
شاخص اقتصادی	همبستگی پیرسون	۰٫۶۱۹	۱	۰٫۱۵۱	۰٫۲۸۰
	Sig. سطح معناداری	۰٫۰۰۰		۰٫۰۰۹	۰٫۰۰۰
	تعداد	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰
زیست محیطی و فضای	همبستگی پیرسون	۰٫۱۳۲	۰٫۱۵۱	۱	۰٫۴۸۲
	Sig. سطح معناداری	۰٫۰۰۰	۰٫۰۰۰		۰٫۰۰۰
	تعداد	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰
اجتماعی و فرهنگی	همبستگی پیرسون	۰٫۳۰۵	۰٫۲۸۰	۰٫۴۸۲	۱
	Sig. سطح معناداری	۰٫۰۰۰	۰٫۰۰۰	۰٫۰۰۰	
	تعداد	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

جدول ۱۲. جدول ضرایب

سطح معناداری sig	T	ضریب استاندارد نشده		خطا	ضریب B	
		ضریب استاندارد شده	ضریب B			
۰٫۳۱۸	۱٫۰۰۰			۰٫۴۳۴	۰٫۴۳۴	عدد ثابت
۰٫۰۵۴	-۰٫۶۱۲		-۰٫۰۳۱	۰٫۰۶۲	-۰٫۰۲۸	محیط زیست و فضای
۰٫۰۰۳	۳٫۰۰۶		۰٫۱۵۸	۰٫۰۹۱	۰٫۲۷۴	اجتماعی و فرهنگی
۰٫۰۰۰	۱۲٫۴۰۶		۰٫۵۷۹	۰٫۰۴۳	۰٫۵۲۸	اقتصادی

مصرف گرای

جدول ۱۳. جدول ضرایب

سطح معناداری sig	T	ضریب استاندارد نشده		خطا	ضریب B	
		ضریب استاندارد شده	ضریب B			
۰٫۰۰۰	۲۱٫۴۵			۰٫۱۷۴	۳٫۷۳۶	عدد ثابت
۰٫۰۰۰	۹٫۵۱۶		۰٫۴۸۲	۰٫۰۳۵	۰٫۳۳۵	محیط زیست و فضای

اجتماعی و فرهنگی

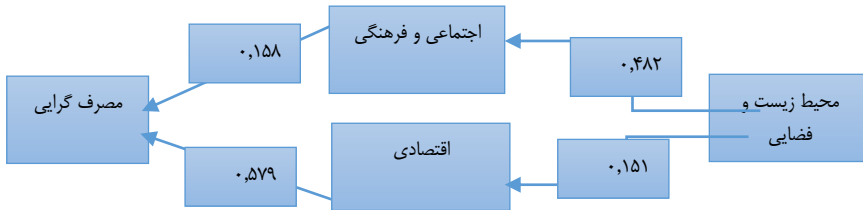
جدول ۱۴. جدول ضرایب

سطح معناداری sig	T	ضریب استاندارد نشده		خطا	ضریب B	
		ضریب استاندارد شده	ضریب B			
۰٫۰۰۰	۱۰٫۸۰۰			۰٫۳۷۳	۴٫۰۲۷	عدد ثابت
۰٫۰۰۹	۲٫۶۴۶		۰٫۱۵۱	۰٫۰۷۵	۰٫۱۹۹	محیط زیست و فضای

اقتصاد

جدول ۱۵. محاسبه تاثیرات مستقیم و غیر مستقیم

مجموع اثرات مستقیم و غیر مستقیم	اثرات مستقیم	اثرات غیر مستقیم	
۰,۶۳۳	۰,۰۰	۰,۶۳۳	محیط زیست و فضای کالبدی
۰,۵۷۹	۰,۵۷۹	۰	اقتصادی
۰,۱۵۸	۰,۱۵۸	۰	اجتماعی و فرهنگی

شکل ۱. شکل مدل تحلیل مسیر

خلاصه و نتیجه گیری:

اهمیت بعد شاخص های پایداری در روند توسعه شهرها انکار ناپذیر است و رشد عمدتاً ناشی از این مسئله می باشد که در این روند پایداری شهروندان یک جامعه چه نگرش و گرایش در خصوص این امر و توجه به شاخص های پایداری دارند ، توسعه ابتدا در محیط های اجتماعی و فرهنگی و محیطی و همچنین تحولات اقتصادی درگیر در این امر بروز پیدا می کند. توسعه پایدار به معنای مدیریت استفاده از منابع طبیعی، انسانی و اقتصادی در کنار حفاظت از محیط زیست است ، به گونه ای که پیشرفت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جوامع را به دنبال داشته باشد و ابعاد مختلف توسعه انسانی، به ویژه افزایش پایدار و مستمر رفاه ناخالص ، برای نسل امروز و آینده بشر را به ارمغان آورد. در حقیقت توسعه پایدار، ما را به ایجاد جامعه ای رویایی مافوق جامعه امروزی دعوت مینماید و بر واقعیت سازی آن برای نسلهای آتی تاکید می کند. نگاه اجمالی بر روند تحولات توسعه نشان میدهد که به مرور، توسعه از حالت تک بعدی به وضعیتی چند بعدی و جامع نگر تکامل یافته همچنین از جنبه های فنی کاسته شده و بر جنبه های زیست محیطی، اجتماعی و انسانی افزوده شده است. مساله دیگر اینکه شاخصها، مبنای ارزیابی میزان تحقق اهداف توسعه و

1. one dimensional
2. comprehensive

ابزاری برای برنامه ریزی درآمده اند. ابداع شاخصهای اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی به برنامه ریزان کمک کرد تا با تحلیل ابعاد فضایی توسعه و بهره گیری از این شاخصها اقداماتی را در جهت تعدیل نابرابریها و دستیابی به توسعه موزون و کارآمد به انجام رسانند بنابراین توسعه را باید در مواجهه با مسائل اجتماعی و مولفه های فرهنگی مختلف در جامعه و شرایط زیست محیطی و اقتصادی مورد ارزیابی و سنجش قرار دهیم. اگر توسعه پایدار را همان طور که در گزارش برانتلند آمده است، پاسخگویی به نیازهای حال حاضر بدون لطمه به قابلیت نسل های آینده بدانیم، شاید نتوان آن را بدون متغیرهای اجتماعی تصور کرد. برای مثال، اگر حس مسؤلیت پذیری، عدالت اجتماعی، اعتماد و... در جامعه ای کم رنگ باشد، چگونه می توان از یک جامعه انتظار داشت که در استفاده از منابع، منافع نسل های آینده را مدنظر قرار دهند. توسعه پایدار راه حل هایی را برای الگوهای فانی ساختاری، اجتماعی و اقتصادی توسعه ارائه میدهد تا بتواند از بروز مسائلی همچون نابودی منابع طبیعی، تخریب سامانه های زیستی، آلودگی، تغییرات آب و هوایی، افزایش بیرویه جمعیت، بی عدالتی و پایین آمدن کیفیت زندگی انسانهای حال و آینده جلوگیری کند. توسعه پایدار فرآیندی است در استفاده از منابع، هدایت سرمایه گذارها، جهت گیری توسعه فناوری و تغییرات نهادی، با نیازهای حال و آینده سازگار باشد. توسعه پایدار که از دهه ۱۹۹۰ بر آن تاکید شد جنبه ای از توسعه انسانی و در ارتباط با محیط زیست و نسل های آینده است. هدف توسعه انسانی پرورش قابلیت های انسانی محسوب میشود. در این میان توسعه و توسعه پایدار تاثیر بسیاری در مصرف گرایی دارد. مفهوم مصرف و مصرف گرایی یکی از شاخصه های اصلی در دوران جدید است. چنانچه بودریار میگوید جوامع امروزی را باید جوامع مصرفی بدانیم.

طور کلی مصرف گرایی متضمن ایدئولوژی و بلکه خود، نوعی ایدئولوژی است که در قالب های رفتاری مسرفانه نمود می یابد. مدعای ایدئولوژی نهفته در مصرف گرایی، این است که خوشبختی این جهانی، چیزی جز قدرت و امکان بهره برداری پیاپی از کالاها و خدمات متنوع و ارضا کننده نیست.

موضوع «مصرف» نیز به منزله یکی از مؤلفه های برجسته در سبک زندگی، هم به تبع وقوع تغییرات در کلیت فرهنگ و سبک زندگی انسان مدرن و هم به طور فی نفسه، طیفی از این تغییرات را در اشکال مختلف بازنمایی می کند. بالاتر اینکه، نرخ وقوع تغییر در ابعاد کمی و کیفی «مصرف»، به دلیل برخی ویژگی های انحصاری، بیش از سایر مؤلفه های جهان سرمایه داری بوده است.

نتایج حاصل از توصیف و تحلیل فرضیات:

میزان کل پاسخگویان بر حسب جنسیت را نشان می دهد. که بیشترین فراوانی مربوط به زنان ۵۰,۵ درصد را شامل می شود. میزان کل پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات نشان می دهد که بیشترین فراوانی مربوط به دارندگان مدرک دیپلم با ۲۶ درصد می باشد. آماره های توصیفی میزان مصرف گرایی را نشان می دهد. که میانگین نمره این متغیر ۴,۳۶ و میانه آن ۴,۴۲ می باشد. آماره های توصیفی میزان شاخص های پایداری را نشان می دهد. که میانگین نمره این متغیر ۵,۱۰ و میانه آن ۵,۱۳ می باشد. آماره های توصیفی میزان شاخص اقتصادی را نشان می دهد. که میانگین نمره این متغیر ۵,۰۰ و میانه آن ۵,۱۵ می باشد. آماره های توصیفی میزان شاخص زیست محیطی و فضایی را نشان می دهد. که میانگین نمره این متغیر ۴,۹۰ و میانه آن ۵,۰۰ می باشد. آماره های توصیفی میزان شاخص اجتماعی و فرهنگی را نشان می دهد. که میانگین نمره این متغیر ۵,۳۸ و میانه آن ۵,۴۷ می باشد. در خصوص آزمون فرضیات متغیرهای مستقل شاخص های پایداری رابطه همبستگی با متغیر مصرف گرایی دارند. آزمون تاثیر رگرسیونی و ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که شاخص های پایداری تاثیر قابل توجهی بر مصرف گرایی شهروندان دارد.

منابع:

- اسماعیل زاده، حسن و فنی، زهره و سیده فاطمه عبدلی (۱۳۹۸)، هوشمندسازی، رویکردی در تحقق توسعه پایدار شهری مطالعه موردی: منطقه ۶ تهران، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۵۱، شماره ۱، صص ۱۴۵-۱۵۷.
- امینزاده، بهناز (۱۳۸۷)، مجموعه مقالات توسعه شهری پایدار، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- بارتون، الیزابت؛ ولیامز کیتی و جنر، مایک (۱۳۷۹)، شهر متراکم و پایداری شهری، مترجم فریده باروقی، مدیریت شهری، ۱(۴)، ۲۵.
- باکاک، رابرت (۱۳۸۱). مصرف، ترجمه‌ی خسرو صبری، تهران، نشر شیرازه.
- بودریار، ژان (۱۳۸۹). جامعه‌ی مصرفی، ترجمه‌ی پیروز ایزدی، تهران، نشر ثالث.
- بی، ارال (۱۳۸۱)، روش های تحقیق در علوم اجتماعی، ترجمه رضا فاضل، سمت، جلد دوم، چاپ اول، ۱۳۸۱، تهران.
- پاپلی یزدی، محمد حسین و حسین رجبی سناجردی (۱۳۸۶) نظریه های شهر و پیرامون، تهران، انتشارات سمت، ص دواص، دی، ای (۱۳۸۶). پیمایش در تحقیقات اجتماعی، ترجمه هوشنگ نایی، نشر نی، تهران.
- رهنمایی، محمدتقی و پورموسوی، م (۱۳۸۵). بررسی ناپایداریهای امنیتی کانشهر تهران براساس شاخصهای توسعه پایدار شهری، پژوهش های جغرافیایی، شماره ۵۷.
- رهنما، محمدرحیم، عباس زاده، غلام رضا (۱۳۸۷). اصول و مبانی مدل‌های سنجش فرم کالبدی شهر، مشهد، جهاد دانشگاهی مشهد، چاپ اول.
- رحیمی، حسین (۱۳۸۳). مقدمه‌های بر جغرافیا و توسعه پایدار، نشر اقلیدس، مشهد.
- حکمت نیا، حسن، موسوی، میرنجنف (۱۳۸۵). ارزیابی شاخصهای توسعه پایدار شهری در نواحی شهر یزد، اولین همایش جغرافیا و قرن ۲۱، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد.
- جهان شاهی، هاجر و وارثی، حمید رضا و تقوایی، مسعود (۱۴۰۰)، سنجش و تحلیل راهبردهای توسعه شهری با رویکرد توسعه پایدار با استفاده از منطق فازی (نمونه موردی: بندر بوشهر) پژوهش های جغرافیای انسانی، دوره ۵۳، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۰.
- جهانپیان، ناصر (۱۳۹۱)، اصلاح الگوی مصرف از منظر اقتصادی، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- زیمل، گئورگ. (۱۳۷۲). کلان شهر و حیات ذهنی، ترجمه ی یوسف اباذری، نامه ی علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، جلد ۲، شماره ی ۳: ۱۷-۳۲.
- کرانک، آر (۱۳۸۸)، «مصرف‌گرایی و سرمایه سالاری جدید»، سیاحت غرب، مهر، ش ۷۵.
- عزیزی، علیرضا (۱۳۸۱). تحلیل و ارزیابی توسعه پایدار شهری با استفاده از سیستم اطاعات جغرافیایی، مورد شهر شاهرود، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- کلانتری، خلیل، اسدی، علی و چوپچیان، شهلا (۱۳۸۸). تدوین و اعتبارسنجی شاخصهای توسعه پایدار مناطق روستایی، مطالعات و پژوهشهای شهری و منطقه ای، شماره دوم.
- مومنی، منصور (۱۳۸۶) «تحلیل های آماری با استفاده از SPSS»، چاپ اول، نشر کتاب نو.
- موسوی، یعقوب و پاک‌خصال اعظم (۱۳۹۱). «تحلیل جامعه‌شناختی رفتار شهرداری زنان»، مجله‌ی زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)، بهار.
- محمدی آشنائی، محمدرحیم، محمدی‌آشنائی، علی و حسنی، الهام (۱۳۸۷)، پیشنهاد فرآیند تطبیقی ارزیابی و برنامه‌ریزی محیط زیست جهت توسعه پایدار روستایی در ایران، روستا و توسعه، شماره ۱.

نقدی، اسداله . و صادقی، رسول (۱۳۸۵). حاشیه نشینی چالشی فراروی توسعه پایدار شهری با تاکید بر شهر همدان، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال پنجم، شماره ۲۰.

منابع خارجی:

- Amoushahi, Solmaz a, Abdolrassoul Salmanmahiny a, Hossein Moradi b, Ali Reza Mikaeili Tabrizi a, Carmen Galán c(2022).Localizing sustainable urban development (SUD): Application of an FDM-AHP approach for prioritizing urban sustainability indicators in Iran provinces, Sustainable Cities and Society, February 2022, 103592.
- Ebrahimzadeh, I., Ghasemi, E., (2015), "Evaluation urban housing framework Indicators with approach; sustainable development, Case study, Saman city", Journal of Urban and Regional Studies and Research, 26: 104-83. [In Persian].
- Hosseini, S. H., Karimzadeh, H., Mireh, M., (2011), "Analysis of sustainable development levels of Sabzevar city", Journal of Geographical Studies in Arid Zones, 3: 15-32. [In Persian].
- Hamed Rahimi¹, Mostafa Behzadfar^{2*}, Akbar Abdollahzade Taraf(2023), Operational indicators of sustainable urban development in suburban areas (Case study: District 22), Int. J. Urban Manage Energy Sustainability, 4(2): 62-73, 2023.
- Ding, L., Z. Shao, H. Zhang, C. Xu, and D. Wu.(2016). "A Comprehensive Evaluation of Urban Sustainable Development in China Based on the TOPSIS-Entropy Method." Sustainability 8: 8. doi:10.3390/su8080746.
- Jia Guo, Shiyang Ma ,Xiang Li(2022), Exploring the Differences of Sustainable Urban Development Levels from the Perspective of Multivariate Functional Data Analysis: A Case Study of 33 Cities in China School of Management, Zhejiang University of Technology, 288 Liuhe Road, Hangzhou 310023, China.
- Tanguay, Georges A., (2009) measuring the sustainability of Cities: A survey-based analysis of the use of local indicators, scientific series, Montreal, p: 1

- Khajeh Shahkuhi, A. R., Abdollahzadeh, G. H., Maedanlu Jooybari, M., (2009), "Sustainable analysis of urban areas and prioritization of its development using takenik topsis (Case Study: Kerman City)", Quarterly of Urban Studies and Planning, 1: 99-118. [In Persian].
- Mahmoudi, S., Mahdavi, S., Malekie, M., (2015), "Evaluating the equality, inequality and accessibility of Tabriz municipalities using the topsis method", The first national conference on earth sciences and urban development, 28 May 2015.
- Maleki, S., (2003), "Sustainable city and sustainable development", Journal of Housing and Revolution, 102: 37-38. [In Persian].
- Michalina, D.; Mederly, P.; Diefenbacher, H.; Held, B. (2021), Sustainable Urban Development: A Review of Urban Sustainability Indicator Frameworks. Sustainability 2021, 13, 9348. Development, 12: 47-48.
- Nastaran, M., Abolhasani, F., Iezadi, M., (2009), "Application of TOPSIS technique in analyzing and explaining the development of urban areas case study: urban areas of Isfahan", Journal of Geography and Environmental Planning, 38 (2): 84-85. [In Persian].
- Nikpour, A., Maleshahi, G., Razigei Remi, F., (2015), "Evaluation of sustainable developme ntindicators with emphasis on justice in distribution of services: Case Study: Babol Township ", Journal of Urban Planning and Research, 22: 138-120. [In Persian].
- Naess, P., (2001), "Urban planning and sustainable development", Journal of European Planning Studies, 9 (4): 504-505.
- Xie, Y.; Liu, C.; Chang, S.; Jiang, B. (2022), Urban Sustainability: Integrating Socioeconomic and Environmental Data for Multi-Objective Assessment. Sustainability 2022, 14, 9142.

- Y. Chen, (2023), Impact of China's marine governance policies on the marine ecological environment – a case study of the Bohai rim, Ocean Coast Manag.
- Zhenfeng, Shao., Neema S. Sumari, Aleksei Portnov, Fanan Ujoh, Walter, Musakwa & Paulo J. Mandela (2021). Urban sprawl and its impact on sustainable urban development: a combination of remote sensing and social media data, Geo-spatial Information Science, Pages 241-255.